

2 december 1959

U 13625/59 - C 46 - P1/PS9.

P 49830117

GEHEIM

Land: West-Duitsland/Groot-Brittannië.

Onderwerp: Het bezoek van ADENAUER aan Engeland.

Referenties:

Datum van waarneming: Eind november 1959.

Bron: Betrouwbaar.

Informant: Een van de naaste medewerkers van ADENAUER.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

Groot-Brittannië/Bondsrepubliek Duitsland - Politiek -
Het bezoek van Adenauer aan Engeland

Van een Duitse zegsman werd over de gevoerde gesprekken vertrouwelijk het volgende vernomen.

1. De topconferentie

Nadat van Duitse zijde nog eens was gezegd dat men er het allergrootste bezwaar tegen had Berlijn als geïsoleerd punt op een top-agenda te zetten, omdat wijziging van de status van Berlijn alleen maar verslechtering kan betekenen, verzekerde men van Britse kant dat zulks ook niet de Britse bedoeling was. Men sprak zich zelfs betrekkelijk sceptisch uit over de mogelijkheden een accoord over Berlijn te bereiken (zulks in strijd met veel wat door Selwyn Lloyd na Genève werd gezegd) en putte zich verder uit in betuigingen van solidariteit met Berlijn. Berlijn is een "testcase", "if Berlin falls what falls next". Intussen is men er aan Duitse kant van overtuigd dat een behandeling van Berlijn onvermijdelijk is geworden. De Amerikanen hebben namelijk meegedeeld dat op dit punt tussen Eisenhower en Kroejsjtsjow in Camp David een afspraak is gemaakt, die moet worden gehonoreerd. Al voor de Duitsers naar Londen kwamen hadden zij hun verzet dus opgegeven. Het ging er alleen nog om de rol van het Berlijnse vraagstuk zo ondergeschikt mogelijk te maken en te plaatsen tegen de algemenere achtergrond van het Duitse vraagstuk in zijn geheel.

Over concrete oplossingsmogelijkheden van het Berlijnse probleem is niet gesproken. Zelfs het bestaan van twee theoretische mogelijkheden (een oplossing aanknopend aan de bezettingsstatus en een geheel nieuwe status) werd niet eens aangeduid. Aan Duitse kant bestond daartoe geen aanleiding omdat men al meermalen heeft te kennen gegeven dat de westelijke voorstellen van Genève tot aan de rand van de nog te verdedigen concessies gaan. Het had dus geen zin zich in een discussie over verdergaande mogelijkheden te begeven. Wel is van Duitse zijde nog eens met grote nadruk gewezen op de desastreuze gevolgen die het opgeven van de westelijke positie in Berlijn voor de positie van

de Bondsregering en de stemming in de Bondsrepubliek zou hebben, met alle gevolgen vandiën voor Europa en Nato.

Selwyn Lloyd deelde mede dat hij in Parijs met De Gaulle overeenstemming had bereikt over een mogelijke agenda voor een topconferentie : ontwapening, Duitse vraagstuk (met inbegrip van Berlijn), onder-ontwikkelde gebieden. Daarmee konden de Duitsers zich, in het licht van het bovenstaande, wel verenigen. Niet helemaal duidelijk was waar een topconferentie zou moeten beginnen : de Duitsers meenden - aangezien de conferentie van Genève geen resultaten heeft opgeleverd - bij het begin van Genève. De Engelsen meenden in ieder geval niet bij het begin, zij het ook misschien niet helemaal aan het eind. Volgens de Duitsers blijft de Britse houding het gevaar inhouden dat het Westen een positie tot uitgangspunt zou nemen die al talrijke concessies zonder tegenconcessies inhoudt en die in het verdere conferentieverloop dan tot nog verdere concessies aanleiding zou moeten geven omdat een conferentie de neiging heeft tot resultaten te leiden (waarvoor dan weer nieuwe concessies moeten worden gedaan).

De Bondsrepubliek wil bij een topconferentie geheel op de achtergrond blijven en geen herhaling van "het schema van Genève", waarmee men slechte ervaringen meent te hebben opgedaan.

Vooral Adenauer heeft zijn bezorgdheid uitgesproken over de wijze waarop Kroejsjtsjow de ontwapeningskaart speelt. Zijn wijzende gebaren zullen zeker indruk maken op de publieke opinie in westelijke landen. Het is daarom nodig dat een aantrekkelijk, begrijpelijk, westelijk ontwapeningsplan wordt opgesteld dat niet nieuw behoeft te zijn, als het maar ^{als} nieuw kan worden gepresenteerd.

Wat het tijdstip van een topconferentie betreft wil ook Adenauer deze nu zo snel mogelijk na Kroejsjtsjows bezoek bij De Gaulle. De Duitse opvatting is namelijk dat Kroejsjtsjow duidelijk speelt op de "zwakteperiode", die voor de Amerikaanse president zo tegen de zomer aanbreekt. Men ziet die zwakte in verschillende punten :

GEHEIN

een president kan zich kort voor de verkiezingen niet veel meer veroorloven, hij representeert niet veel meer, hij weet niet wat zijn opvolger bereid zal zijn te honoreren. Aan de andere kant kan hij in de verleiding komen om terwille van een republikeins verkiezingssucces snel een aantal concessies te doen. Die laatste ambtstermijn van de Amerikaanse president geeft dus in ieder geval een aantal "Verzerrungen", die het moeilijk maken in die periode met Kroesjtsjow te onderhandelen.

2. De verhouding tussen de Zes en de Zeven

Men heeft zeer nadrukkelijk duidelijk gemaakt dat men aan Britse kant de grootste bezwaren heeft tegen een "exclusief" Europa. Aan Duitse kant kreeg men de indruk dat de Britten hoofdzakelijk economische bezwaren naar voren brengen, maar dat het hen in de grond van de zaak om politieke dingen gaat - namelijk dat zij per traditie bezwaar hebben tegen een sterk georganiseerd continent. Om aan die politieke bezwaren tegemoet te komen heeft men van Duitse kant, onder voorbehoud van het accoord van de Europese partners, gezegd geen bezwaar te zien in een activering van de WEU en met name van de consultatie daarin. Men zou zich dan politieke consultatie in twee fasen kunnen denken: eerst tussen de Zes, en vervolgens met de zevende in de WEU. In dat verband zou de Duitse regering het door de Britten geopperde plan toejuichen om de Raad van de WEU te doen bestaan uit te Parijs gevestigde vertegenwoordigers van de deelnemende landen.

Wat de economische angsten van de Britten betreft heeft men er van Duitse kant op gewezen dat de handel tussen het Verenigd Koninkrijk en Duitsland dit jaar, vergeleken bij 1958, met ongeveer 30% is toegenomen. Dat is bepaald geen aanduiding dat er sprake zou zijn van een toenemende isolering van het continent in een autarke gemeenschap. In het algemeen zegde Adenauer toe dat hij bereid is met economische concessies zover te gaan als daardoor aan de politieke doeleinden van de Europese gemeenschap geen afbreuk wordt gedaan. - Van Britse zijde werd het floreren

van de handelsbetrekkingen op dit ogenblik niet betwist, maar men weet er op dat het nu een periode van voorspoed was. De kans op een splijting zou bij een eventuele recessie aanzienlijk groter worden, en dat moest dus nu al worden voorkomen.

Vooraf ook de verhouding tot de VS kwam in dit verband ter sprake. Beiderzijds, maar vooral van de kant van Adenauer, toonde men zich bezorgd over de toestand van de Amerikaanse betalingsbalans. In dit verband dacht Adenauer ook aan de mogelijkheid van een Atlantische oplossing voor de economische moeilijkheden. Dat werd echter niet geconcretiseerd.